

Nietzsche má ovšem nepochybně pravdu, když zdůrazňuje, že „morálka“ je systémem hodnotových soudů, který souvisí (je v dotyku) s životními podmínkami nějaké bytosti. (Tamtéž, str. 185, § 256: „Ich verstehe unter „Moral“ ein Sytem von Wertschätzungen, welches mit den Lebensbedingungen eines Wesens sich berührt. „ Z toho ovšem ještě vůbec nevyplývá, že mezi obojím je pouze jednosměrná determinace, jak hned dále Nietzsche předpokládá (tamtéž, § 257): „Ehemals sagte man von jeder Moral: „an ihren Früchten sollt ihr sie erkennen“. Ich sage von jeder Moral: „Sie ist eine Frucht, an der ich den *Boden* erkenne, aus dem sie wuchs“. „ Ovšem i tato formulace je v jistém smyslu ještě držitelná, totiž že chudá půda po sobě nechá stopy i na plodech, z nichž je možno potom vyčíst, že podmínky byl právě chudé, eventuálně že byly v některém směru vysloveně nedostatečné. Opět se tu uplatňuje jen negativní vliv anomálií (buď že v půdě něco chybí, anebo že tam něco navíc, co tam být nemá vůbec anebo nikoli v takovém přebytku). Přesto platí, že plody mají jakousi svou vlastní normalitu, která není sama výsledkem okolností (např. povahy půdy, dostatku světla, vody, tepla atd.). Žádnou „normalitou“ okolností nevysvětlíme, proč se na tomto stromu urodí švestky, zatímco na vedlejším to budou meruňky. Každý z obou stromů má svou „morálku“, a podle ní pak rodí to či ono ovoce. Že na tomto ovoci můžeme rozpoznat, co v půdě chybělo nebo co tam přebývalo, je nepochybné, pokud to mělo za následek nějaké příznaky nedokonalosti ovoce. Pokud to však potřebnou vyváženost okolností nenarušilo tak, že by tím ovoce bylo poškozeno (nebo jinak pozměněno), nepoznáme z ovoce, co tam chybělo a co tam bylo navíc. Chceme-li to zjistit, musíme zkoumat přímo samu půdu. A pak teprve můžeme provádět různá srovnání, konstatovat korelace apod. Takže co z toho vyplývá: nedostatky ovoce mohou být prostě součástí genetického vybavení (tj. „morálky“ stromu), ale mohou být také následkem anomálií ve složení půdy. V prvním případě se musíme poohlédnout po jiném ovoci (každý druh může mít zvláštní požadavky, např. požaduje jinou půdu, ale třeba také jinou nadmořskou výšku, jiné podnebí apod. , má-li nést dobré ovoce, a není to půda ani podnebí, která jsou odpovědná za dobré ovoce, ale sadař, zda totiž vybral správnou odrůdu – nemáme-li se zabývat jinými případy, kdy jde o chorobu té či oné etiologie). Pouze v druhém případě se může nějaká deformace, nějaké snížení kvality ovoce stát „symptodem“ přebytku nebo nedostatku některého prvku či některé sloučeniny v půdě.

(Písek, 990609-2.)